

Сімакова Світлана Іванівна,
доцент кафедри публічно-правових
дисциплін Білоцерківського національного
аграрного університету, кандидат
юридичних наук, доцент

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСІБ, ЩО ВЧИНЯЮТЬ КОРУПЦІЙНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Значна кількість правопорушників за вчинення корупційних правопорушень залишається невиявленими на даний час. А тому принцип невідворотності покарання для таких осіб не спрацьовує, що породжує почуття безкарності у правопорушника, мотивує до поширення корупційних зв'язків, та зміцнює корупційні схеми. Будуючи програми запобігання корупції та формуючи антикорупційні стратегії важливо враховувати моральні, психологічні, соціально-рольові ознаки, які притаманні особистості корупціонера.

Звертаючись до історії дослідження особистості злочинця варто зазначити, що перші кримінологи вважали, що людина народжується злочинцем, а не стає ним. Прихильники цієї позиції – зокрема, Чезаре Ломброзо – стверджували, що особи вчиняють злочини через вроджені аномалії біологічного, конституційного, дегенеративного, атавістичного, хворобливого характеру Ці погляди були розвинуті послідовниками психоаналізу К. Юнгом і Е. Фроммом [1, с. 263]. Проте згодом дослідники генетики та інших галузей біології довели необґрунтованість поглядів представників антропологічної кримінології. Виходячи із цього, можна констатувати, що у вчиненні правопорушень вирішальну роль відіграють саме соціальні, а не біологічні властивості особи.

Водночас у кримінології вивчення особистості злочинця побудовано на аналізі закономірностей його злочинної поведінки, злочинності як масового явища, її детермінації, причинності та розробці науково обґрунтованих рекомендацій по боротьбі зі злочинністю [2, с. 45].

Деякі автори при дослідженні особи, яка вчинила корупційний злочин, вказують на те, що головною рисою, яка відрізняє її від інших злочинців є її соціальна позиція (статус) – наявність владних повноважень, без яких не можуть вчинятися корупційні діяння. Корумпованою може бути лише та особа, яка уповноважена на виконання функцій держави [3, с. 433]. Також відмічається, що «дослідження особи корупціонера показують, що від інших видів злочинців вони відрізняються передусім особливою соціальною позицією – наявністю владних повноважень. Без яких не можуть вчинятися корупційні діяння» [4, с. 212]. Безумовно, корупціонер завжди наділений владними повноваженнями, а якщо точніше, то функціями представника влади, організаційно-розпорядчими чи адміністративно-господарськими обов'язками, які він виконує постійно чи за спеціальним повноваженням, тобто є службовою особою.

Проаналізувавши корупційні кримінальні правопорушення, які вчиняють спеціальні суб'єкти, можна стверджувати, що винна особа відрізняється особливою соціальною позицією - наявністю владних повноважень чи виконанням службових обов'язків, без яких не можуть вчинятися корупційні діяння, тобто дії особи зумовлені її становищем у системі суспільних відносин: чим вищий її статус, тим більші корупційні ризики має той чи інший посадовець.

Аналізуючи різні наукові джерела, варто зазначити, що найбільш небезпечним типом є тип особливо злісного (політичного) корупціонера. Це особи, які обіймають політичні посади або працюють на в державній службі, незаконно й неправомірно використовують свій державний статус для отримання переваг (соціальних, політичних, економічних) для себе, близьких осіб, однопартійців.

Структура та основні риси кримінологічної характеристики особи, яка вчинила корупційне діяння, як і особи злочинця, передбачають такі основні групи ознак: соціально-демографічні, морально-психологічні і кримінально-правові. Спеціальний соціальний статус кожного корупціонера породжує визначені проблеми при застосуванні кримінальної відповідальності за вчиненні діяння, оскільки особа, наділена владними повноваженнями, має можливість не лише зловживати ними для задоволення своїх потреб, а й використовувати їх для захисту від дії закону. При цьому чим вищу посаду вона займає, тим більше можливостей у неї є для нейтралізації заходів соціального контролю.

Описуючи корупціонера за ознакою віку, необхідно вказати, що дана категорія злочинів вчиняється у більш зрілому віці, ніж інші злочини, переважно старшими за 30 років особами, серед яких група 40–50 років найбільш численна [3, с. 437]. Вказані дані можна вважати об'єктивними, так як в інших країнах спостерігаються аналогічні тенденції, хоча середній вік хабароодержувача дещо нижчий [5, с. 237]). Злочинність службових осіб завжди характеризувалася високим освітнім рівнем винних і не тільки в Україні. Це зумовлене в першу чергу тим, що досягнути вказаного статусу в суспільстві можливо переважно тоді, коли особа має вищу освіту. З розвитком нашого суспільства освітній рівень корупціонерів росте. Корупціонери характеризуються специфічними моральними властивостями та психологічними особливостями. До них слід віднести: психологічна установка використовувати посаду виключно з корисливою метою, готовність проігнорувати закон, пожертвувати професійною честю заради вигоди, впевненість у владі грошей, переконаність у можливості та доцільності вирішувати життєві питання незаконним способом [6, с. 248–249].

Велике значення на формування таких характеристик має соціальне середовище особи, наявність в ньому осіб з високим рівнем матеріального достатку, а тим більше досягнутого за рахунок корупційної діяльності [7, с. 507].

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що дослідження характеристики осіб, які вчиняють корупційні правопорушення дає змогу зрозуміти вплив причин і умов вчинення корупційних діянь на механізм вчинення корупційного правопорушення. За допомогою такої характеристики можна прослідкувати причини і умови виникнення корупції та співставити їх з внутрішніми психічними процесами, які керують діяльністю особи, яка вчиняє корупційні правопорушення.

Список використаних джерел

1. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3-х кн. Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. / А.П. Закалюк. Київ : Видавничий дім «Ін Юре», 2007. Кн. 1. 424 с.
2. Колб О.Г. Кримінологія і соціальна профілактика злочинів у виправних установах: навч. посіб. / О.Г. Колб. – Луцьк: РВВ «Вежа»; Волинський державний університет імені Лесі Українки, 2007. 400 с.
3. Мельник М.І. Кримінологічна характеристика осіб, які вчинили корупційні правопорушення // Держава і право. – Вип. 21. С. 33–440.
4. Кримінологія: Заг. та особ. част. / За ред. проф. І.М. Даньшина. – Харків: Право, 2003. 352 с.
5. Антонян Ю.М., Кудрявцев В.Н., Эминов В.Е. Личность преступника. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2001.
6. Мельник М.І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії: монографія. – К.: Атіка, 2001.
7. Кримінологія / За заг. ред. О.М.Джужу. – К.: Юрінком Інтер, 2002. 416 с.

Смазнова Ірина Сергіївна,

доцент кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент

ІДЕЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В РЕЛІГІЙНІЙ ТРАДИЦІЇ

Термін дефініція грецького походження від слова *fin*, вказує на завершення у сенсі цілі, мети. Це слово має продовження і розвиток у латинському *finis*, що насамперед означає межу, грань, кордон [1, с. 101]. Тобто потрібно розібратися де межа, кордон, де закінчується гідна толерантність і починається малодушна покірність, терплячість або іншим словом терпимість. Хоча сам термін «толерантність» відносно недавно набув поширення в соціальних науках, поняття «толерантність» в його різних інтерпретаціях («терпіння», «терпимість» тощо), порушувалися представниками багатьох філософських шкіл і течій в різні історичні епохи. В принципі «відносини толерантності можна відшукати практично в будь-якій культурі» [2, с. 12]. У Стародавньому світі почуття толерантності проявлялося в «витримці